

Kronika je důležitou součástí historie

O historii dokumentů, které jsou důležitou součástí dneška, se mohou přesvědčit návštěvníci městské knihovny.

■ Antonín Zvěřina

Městská knihovna v Třebíči se po nucené odmlce vrací k tradici společných výstav, realizovaných ve spolupráci se Státním okresním archivem Třebíč a Muzeem Vysočiny Třebíč. Námětem letošní výstavy jsou regionální kroniky od těch nejstarších až po ty, které vznikají v současnosti.

Návštěvníci mohou nahlédnout do stránek starších i novějších kronik Třebíče, okolních obcí, škol i do památných knížek s osobními vzpomínkami, seznámit se s osobnostmi jednotlivých kronikářů a s jejich zajímavou prací do 16. června.

Výstava je umístěna v prostorách hlavní budovy trebičské knihovny a bude doplněna několika přednáškami. Ta první se uskutečnila na vernisáži 3. května a slova se ujmul Mgr. Jitka Padrnosová, Ph.D. ze Státního okresního archivu Třebíč.

Souvislé vyprávění

Kronika je žánrem středověkého dějepisce poskytlující souvislé vyprávění nějakého celku, zpravidla to bývá klášter, církev, stát, národ, obec a podobně, vyjadřující sociálně politickou tendenci a mající literární záměr estetického působení a pobavení.

Takže se jedná o kratochvilnou četbu, ale je ucelená a autor musel provést nějaký sběr informací, ať už si je ověřoval, nebo nikoli. Při čtení se člověk pobaví i zasměje. Počátek kronik sahá až do středověku. Ve starověku se nevyskytují.

Vždy pisatel začíná vyprávění od minulosti do tehdejší současnosti. Obsahují i oslavné pasáže i kritické, záleží na pisateli, v jaké roli. Pak je nutné informace z takové kroniky porovnávat, ale často nebývá s čím.

Mezi nejznámější kroniky patří Kosmova, Zbraslavská, Dalimilova, první česky psaná, i když by se měl používat název Kronika tak řečeného Dalimila, Kronika Čechů u Kosmovy kroniky, tak se nazývá.

Tady se jedná o české kroniky, ale jsou i kroniky říší, často se píše od Evy a od Adama, existují i rodinné kroniky, což je ovšem záležitost novější, jedná se o kroniky šlechtických rodů. Jednalo se o nákladnou záležitost, papír i inkoust nebyly levné.

Vydali nařízení

Později panovníci dospěli k názoru, že bude dobře, když instituce budou mít kroniku ve smyslu záznamů, které se dějí. Na konci 18. století Marie Terezie a její syn Josef II. vydali nařízení, které se vztahovalo k vedení kronik farních a školních.

O zhruba sto let později, kdy školství přešlo pod světskou správu, vzniklo další nařízení, které se týkalo vedení školních kronik. Nejmladší nařízení se týká obecních kronik, vychází z Masarykova zákona z roku 1920.

Ve všech zmiňovaných novodobějších kronikách se upřednostňovaly roční zápisy. To tak v prvních kronikách nebylo, psalo se podle kapitol. Kronika se rozdělila na několik částí a

JITKA PADRNOŠOVÁ dokázala o historických dokumentech poutavě vyprávět.
Foto: Antonín Zvěřina

tam se zaznamenávaly příslušné k příslušným událostem.

Stávalo se, že některé kapitoly již vyčerpaly v kronice místo a pisar je hledal. Takže odkazoval na jinou stránku, což se ukázalo jako nepraktické. Už v první polovině 19. století kronikáři přistupují k členění podle roků, ve farních podle kalendářního, ve školních podle školního roku.

Když došlo k odebrání škol z područí farářů, podle Padrnosové si oddechli, protože to pro ně znamenalo velkou zátěž. Tehdy vychází nařízení vést školní kroniky. Za druhé světové války školy musely uzavřít původní kroniky a od roku 1941 začít psát zcela jiným způsobem podle měsíců.

Původní kroniky se odevzdávaly na příslušný úřad. V těchto válečných kronikách samozřejmě nechyběly oslavy narození vůdce a podobně. Po válce je nahradily oslavy narození Stalina a dalších.

Důležitý pramen

Obecní kroniky jsou velice důležitý pramen pro poznávání dějin, i když jsou nejmladší. Pro poznávání starší historie se sahá do školních kronik, kdy v drtivé většině je vedl učitelé. Bohužel se jich málo dochovalo.

Dalším důležitým dokumentem jsou letopisy. Jedná se o dokumenty shromažďující informace v chronologickém pořádku v určitém celku, státu, dynastii, diecéze a podobně. Nejedná se o formu vyprávění.

Nejsou v nich historické události, ale ty, které se staly v daném okamžiku. Letopisy patří ke starším záznamům než zmiňované kroniky. V letopisech se často píše, den po sv. Václavovi, v pondělí pod nějakým dalším svatým, a není tam vypsán rok. Proto se u smrti sv. Václava dodnes historici přou, zda šlo o rok 929, či 935, píše se, že to bylo v sobotu, kdy ještě žil vladař Jindřich Ptáčník, ale rok se určitě nedá. Podobné jsou rodinné analýzy.

Historické události přináší i pamětní spisy. Ty mají charakter kronik Kosmova či Dalimilovy. Jedná se o psané záznamy při určité jednorázové události. To se dělo a děje například při opravě věží kostelů, kdy se tam vkládají mimo jiné pamětní spisy.

Zaznamenávají, co se stalo, i historické události předešlé. Na výstavě je k vidění i pamětní spis z roku 1574, kdy se opravovala městská věž. Píše se tam o událostech od roku 1457, tedy o událostech spojených s vpádem uherského krále Matyáše Korvína na Moravu.

psali legionáři, kdy popisovali svoje zkušenosti. Často si je psali i účastníci lodních výprav, aby si později některé události připomínali.

V současné době legislativa řeší pouze obecní kroniky, kde se uvádí, že každá obec vede kroniku. Nehovoří se o povinnosti jako za Masaryka. Kroniky by měly být napsané nebo při elektronickém vedení vytištěné na speciálním trvanlivém papíře.

Mnoho informací

V dnešní době je spíš problém, že informací je hodně. Stejně tak je tomu u fotografií, kde často chybí popisky, o co se jedná. Takové foto v budoucnu ztrácí význam. Školy povinnost vést kroniky nemají.

Zejména školy v menších sídlech ale v tomto pokračují. Školy ovšem mají povinnost vypracovat roční zprávu. U farních kronik povinnost platí, mnoho farností ale není obsazených. U spolků je vedení kronik činnost naprosto dobrovolná. Bohužel často se ztrácejí.

Pokud jde o dnešní vedení kronik, kvalitní papír a inkoust je samozřejmostí a není dobré do kroniky cokoli lepit. Velice dobré je do kroniky malovat akvarelem či tuší. Kronika má úřední charakter a její obsah musí schválit zastupitelstvo.

Jako příklad, jak se kronika vést nemá, je psaní Jakubem Demlem, který tam zapisoval osobní věci, jež neměly s obcí nic společného. Tolik přednáška Jitky Padrnosové, kdy těch informací bylo určitě o něco více.

PODNIKOVÁ PRODEJNA

Přijďte si nejen pro zmrzlinu, ale i mraženou zeleninu, ovoce, kuřecí maso, ryby a další.

OTEVŘENO CELOROČNĚ!

Otevírací doba:

Po – Pá 7:30 – 17:00 • So 7:30 – 11:00

Žďárského 188 • tel.: 568 840 548

www.tipafrost.com

